

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 2, 5, 6 ja 9 §:n muuttamisesta

1 Esityksen tausta ja tavoitteet

Ulkoasianhallinnon uudistus käynnistyi pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman pohjalta syksyllä 2023. Ulkoministeri Elina Valtonen asetti ulkoministeriön sisäisen työryhmän valmistelemaan suosituksia ja työryhmä antoi loppuraporttinsa ulkoministerille 1. joulukuuta 2023. Ulkoministeriön johtoryhmä päätti 26. tammikuuta 2024 ulkoasiainhallinnon uudistuksen etenemisestä toimeenpanoon.

Lähtökohtana uudistukselle on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä tapahtunut muutos. Kansainvälisen toimintaympäristön vaikeutuminen ja geopoliittiset haasteet edellyttävät Suomelta vahvaa ulkopoliittista vaikuttamista. Samalla Nato-jäsenyys avaa uuden mahdollisuuden tiivistää suhteita kumppanimaihin.

Ulkoasiainhallinnon uudistuksen tavoitteena on keskittyä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin intresseihin, talouskasvun edistämiseen, kansainvälisiin taloussuhteisiin ja teknologiseen kehitykseen. Organisaatorakenteen uudistamisella tavoitellaan entistä yhtenäisempää ministeriötä sekä toiminnan tehostamista ja joustavuutta. Uudistustoimilla ministeriö pystyy lisäksi varautumaan julkisen talouden tilanteesta aiheutuviin vaatimuksiin ja vaikuttamaan siihen, että ministeriön tehtävien hoitaminen turvataan parhaalla mahdollisella tavalla.

Uudistuksessa ulkoministeriö siirtyy yhteen ministerivetoiseen johtoryhmään. Alueosastoja on jatkossa neljän sijaan kolme: euroatlanttinen osasto, Aasian ja Oseanian osasto, sekä Afrikan, Lähi-idän ja Latinalaisen Amerikan osasto. Alueosastojen uusi jako vastaa paremmin nykytilannetta ja tuo esimerkiksi kaikki Nato-jäsenvaltiot ja EU:n lähipiirissä olevat valtiot saman osaston vastuulle. Muutos huomioi Ukrainan vahvistuvan EU-suunnan. Venäjä siirtyy Aasian ja Oseanian osastolle.

Suunnittelu- ja tutkimusyksikön tilalle perustetaan uusi strategiayksikkö, jonka työn painopisteenä on ennakointi, analyysi ja johdon tukeminen.

Ulkoministeriön EU-koordinaatio järjestetään uuteen EU-yksikköön (EUY). EU-yksikkö sijoittuu ulkoministeriön organisaatorakenteessa valtiosihteerin alaisuuteen. Tarkoituksena on koota yhteen ulkoministeriön keskeisiä EU-toimintoja ja vahvistaa EU-politiikkaan vaikuttamista erityisesti ulkosuhteissa ja horisontaalisissa kysymyksissä.

EUY:n tehtäväalue on luonut tarpeen EU-johtajan tehtävälle. EU-johtaja koordinoi ulkoministeriön EU-vaikuttamistyötä valtiosihteerin alaisuudessa ja yhteistyössä ministerin kabinetin kanssa.

Hallitusohjelman mukaisesti ja osana ulkoasiainhallinnon uudistusta EU-tuomioistuinasioiden valmistelu on siirtynyt valtioneuvoston kansliaan 1.1.2024 alkaen.

2. Asetuksenantovaltuudet

Ministeriön organisaation osalta asetuksenantovaltuus perustuu valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 7 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan ministeriön järjestysmuodosta ja toiminnan yleisestä järjestämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tehtäviin määräämisen osalta asetuksenantovaltuus perustuu ulkoasiainhallintolain (204/2000) 19 §:n 2 momenttiin, jonka mukaisesti muihin ulkoasiainhallinnon tehtäviin kuin valtiosihteerin kansliapäällikkönä määrää valtioneuvosto tai ulkoasiainministeriö sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Kelpoisuusvaatimusten osalta asetuksenantovaltuus perustuu ulkoasiainhallintolain (204/2000) 14 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan ulkoasiainhallinnon virkojen kelpoisuusehdoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Arvonimien osalta asetuksenantovaltuus perustuu ulkoasiainhallintolain (204/2000) 28 §:n 2 momenttiin. Samaisen lain 28 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti voi myöntää ulkoasiainhallinnon virkamiehelle arvonimen vastaavan viran tai tehtävän sitä seuraamatta käytettäväksi sinä aikana, jonka virkamies on ulkoasiainhallinnon palveluksessa. Lain 28 §:n 2 momentin mukaan ulkoasiainhallinnossa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa käytettävistä arvonimistä ja virka-arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3. Ehdotuksen sisältö

Ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1171/2005) 2, 5, 6 ja 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

Ministeriön organisaatio (2 §)

Ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä säädetään ulkoministeriön organisaatiosta. Ulkoasiainhallinnon uudistuksessa ulkoministeriön organisaatioon esitettyjen muutosten johdosta pykälästä ehdotetaan poistettaviksi Eurooppa-osasto, itäosasto, Amerikan ja Aasian osasto, Afrikan ja Lähi-idän osasto, viestintäosasto sekä suunnittelu- ja tutkimusyksikkö. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uuden organisaatorakenteen mukaiset euroatlanttinen osasto,

Aasian ja Oseanian osasto sekä Afrikan, Lähi-idän ja Latalalaisen Amerikan osasto, viestintä- ja maakuvaosasto, strategiayksikkö ja EU-yksikkö.

Tehtäviin määrääminen (5 §)

Ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä säädetään tehtäviin määräämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto määrää alivaltiosihteerin, osastopäällikön, apulaisosastopäällikön, oikeuspäällikön, konsulipäällikön, protokollapäällikön, ulkoasiainhallinnon tarkastajan, henkilöstöjohtajan ja kansallisen turvallisuusviranomaisen päällikön tehtävään. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uuden EU-yksikön johtajaksi määrättävä EU-johtaja.

Eräiden tehtävien kelpoisuusvaatimukset (6 §)

Ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ssä säädetään ulkoministeriön tiettyjen virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan osastopäällikön, apulaisosastopäällikön, oikeuspäällikön, konsulipäällikön, protokollapäällikön, apulaisprotokollapäällikön ja ulkoasiainhallinnon tarkastajan tehtävään määrätään ulkoasiainneuvos tai yksikönpäällikkönä toiminut erityisvirkamies. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi uuden EU-yksikön johtajaksi määrättävän EU-johtajan kelpoisuusvaatimuksesta.

Arvonimet (9 §)

Ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:ssä säädetään arvonimistä. EU-tuomioistuinasioden valmistelusta vastaava EU-tuomioistuinyksikkö on siirtynyt ulkoministeriöstä valtioneuvoston kansliaan 1.1.2024 alkaen. Ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:ssä ei enää olisi tarpeellista säätää EU-tuomioistuinasioden johtajan arvonimestä.

3. Esityksen pääasialliset vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ulkoasiainhallinnon uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti. Ulkoasianhallinnon olemassa olevia resursseja kohdennetaan siten, että ne painottuvat Suomen kannalta strategisesti merkittäviin maihin ja aihealueisiin.

Asetusehdotuksella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä ulkoministeriössä.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 29 §:n mukaisesti valtioneuvoston kanslian lausunto on hankittava silloin, kun muutetaan ministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä ministeriön tehtävistä. Koska asetusehdotus ei koske ministeriön tehtäviä, ei asetusehdotuksesta ole pyydetty valtioneuvoston kanslian lausuntoa.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

5. Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä elokuuta 2024.

Esite

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen ulkoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.